

KLIC TRIGLAVA

IZ VSEBINE:

- VELIKONOČNA MISEL
- TAKO SMO GA LOMILI
- POKOJNINE V JUGOSLAVIJI
- KAJ SE KT VTIKA V BORCE!? I.
- ZAČETEK RADIO ZVEZE

311

APRIL 1965

LONDON, 10. APRILA 1965.

LETO XVIII. ŠTEV. 311.

Ko je 7. marca postala slovenščina bogoslužni jezik tudi na Tržaškem in Goriškem, so tamkajšnji slovenski duhovniki ljubeznjivo povabili "tiste (slovenske) rojake, ki so se zaradi posebnih razmer in krivic verskemu življenju odtujili, ... naj se znova poskusijo približati Cerkvi, Kristusu, Bogu... "

Problem, ki ga skuša reševati primorska duhovščina, ni specifično le njihov, dasi gre tam kot tudi na Koroškem v glavnem za odtujitev vsled krivic, ki jih je Slovincem tekom desetletij prizadejala tuja, laška in nemška, duhovščina. Isti problem odtujitve ali celo odpada obstoja tudi v matični Sloveniji, dasi je tam spet drugačnega izvora in novodobne narave, a tega problema ne manjkata di v emigraciji in v izseljenstvu na splošno.

Vtis imamo, da so prišli v domovini pri reševanju tega problema najdlje, če prav bo morda vzelo stoletje, da bo rešeno. Tam je namreč rdeči režim Cerkev v prvem desetletju tako udaril, da je bilo treba začeti praktično vse na novo. Tako so bile postavljene nove, sodobne in zdrave osnove, da bo v bodoče moglo biti versko in cerkveno življenje prežeto s tistim duhom, v katerem je papež Janez začel Vatikanski koncil.

Kar zadeva izseljenske Slovence, so ti daleč za onimi v domovini. S tem ne mislimo obsojati izseljenskega duhovnika, ki je često najmanj kriv tega stanja in pač nosi posledice preteklosti tja iiza časov kulturnega boja. (Na tem mestu smo že poudarili pomemben doprinos tega duhovnika za slovensko stvar in smo ga branili pred krivičnim napadom.)

Toda kljub temu problem obstoja, ki ga pa emigrantska duhovščina doslej ali ni poskusila reševati ali pa ga ne zna rešiti. V bistvu je to problem prisiljenega, na preteklem razvoju in navadah temelječega enačenja duhovnega in svetnega, konkretno: verskih in političnih vrednot. Nismo mi prvi, ki opozarjamo na to; iz Kanade je bilo večkrat čuti take glasove. Gre za tisto staro vprašanje, kdo je katoliški (ali krščanski) in kdo je "na š". Tisto vprašanje, ki je pri nas doma rodilo toliko sovraštva in gorja in ki ni v nemali meri povzročilo, da je tolikšen del slovenskega naroda podpisal menico Osvobodilni fronti.

Ljudje bodo našli pot nazaj v Cerkev in k Bogu, ki ga v večini primerov itak nikdar niso čisto zatajili, ko bodo čutili, da ni politično prepričanje legitimacija za pripadnost Cerkvi, in obratno. In da pojmovanje katolištva ne sme biti vezano na izvenverske oblike, ker se sicer pojem profanira.

Smatramo, da je bližnji praznik Kristusovega vstajenja lepa prilika, da v zdomstvu laiki in duhovniki razmislimo o tem, posebej še, ker vesoljna Cerkev preko svojih očetov išče odgovora, kako približati Kristusa slehernemu človeku.

UREDNIŠTVO

OB OBLETNICI NAŠE KALVARIJE

Dopis s Tržaškega

Pred dvajsetimi leti je utihnilo grmenje topov, zamrlo je reglanje brzostrelk, človeštvo si je oddahnilo. Za dober del držav sovпада ta spomin z izgonom zadnjih okupatorskih čet, s povratkom svojcev iz koncentracijskih taborišč in z vzpostavitvijo novih, demokratično izvoljenih parlamentarnih oblasti. Dosegli so cilj: svobodo in enakopravnost, ki so si jih zastavili v trenutku organiziranja prvih odporniških gibanj.

Krvavi davek, ki ga je plačala slovenska manjšina na Tržaškem, je bil sila težak, saj se je naša borba pričela že veliko poprej, preden so se formirale v drugih pokrajinah Italije prve antifašistične skupine. Primorci zatorej letos slavimo štirideseto - in ne kot ostali dvajseto - obletnico odpora proti nasilju in diktaturi črnosrajčnikov. Po dvajsetih letih, odkar je zavladal mir, se moramo ponovno vprašati, ali se nam je posrečilo uresničiti program, s katerim in za katera terega je slovenski narod vstal kot en mož proti zatiravcem.

Z nastopom fašizma se je pričela Kalvarija slovenskih Primorcev: ukinjene so bile naše šole, zagoreli so kulturni domovi, komaj štirinajstletni dečki so morali v konfinacijo, tržaški zaporji 'Coroneo' so bili prepolni "zločincev", katerih edina krivda je bila v tem, da so bili in so hoteli ostati Slovenci. Krivice in nasilstva so se večala iz dneva v dan, mladiči 'Milizie' so pretepali in pljuvali zaradi ene same slovenske besede na našega človeka, ne glede na starost, ne glede na spol. V tem je vzrok složnega upora proti zatiravcem, pripravljati se je pričel odpor Slovenca, ki je bil svoj življenjski boj proti večinskemu narodu, katerega cilj je bil: izbrisati slovensko besedo, slovensko tradicijo iz naše zemlje. Primorski odpor je bil zgolj narodnoobrambni, predstavljal je bitko za svobodo in vsesplošno enakopravnost, v katero se nista še vmešala ideologija in politična razdvojenost. Do znakov političnega izsiljevanja je prišlo šele, ko je padlo že nešteto narodnih borcev, ko se je zmaga že nasmehnila pravični stvari.

Toda po dvajsetih letih, po zmagi, ko smo bili prepričani, da je tudi za naš narod napočila ura svobode, se moramo še vedno spraševati, ali smo dosegli bistvo tega, za kar so padli naši fantje in možje. Borili so se za obstanek na naši zemlji, proti potujčevanju, za slovensko besedo. Kako naj bo torej ponosna slovenska mati, ki je za svoje tvegano sodelovanje pri uporih danes prejela odlikovanje v italijanščini, proti kateri se je borila!?

Po dvajsetih letih sicer posameznik ni več v življenjski nevarnosti, če spre govori v materinščini; obstaja pa še stalna nevarnost za celotno narodno telo, potujčevanje se ne izvršuje več z nasiljem, pač pa po pravni poti, polagoma zato uničujoče, morda še bolj od takrat, ko so nas s silo gonili z naše zemlje. Slovenščina je še vedno neenakopravni jezik, tako na Tržaškem kot na Goriškem, da zamolčimo najžalostnejši primer beneških Slovencev, katerih položaj se po dvajsetih letih demokratičnega upravljanja bistveno ni spremenil.

Cilja še nismo dosegli; bistvo odpora: osvoboditev in enakopravnost sta še daleč pred nami. O krivcih nima smisla govoriti, saj so ostali isti, le da so dik

taturo olepšali z demokratičnimi frazami. Kar pa je najžalostnejše, na pomoč so jim priskočili - v dobri ali slabi veri - narodni odpadniki, ki jim razredna borba več pomeni od narodnega obstanka. Kako se bomo torej oddolžili spomenu padlih z italijanskimi zastavami in proslavami neslovenskih organizacij, če so naši junaki dali svoja življenja za človeško dostojanstvo in slovensko besedo, za obstoj slovenstva in za nič drugega. Slovenska življenja niso padla za abstraktno idejo svobode, pač pa za konkretno svobodo slovenskega naroda na Primorskem.

ŠTIRI POLOMIJE

Ob lanskih junijskih spomnih Bratka (kot so klicali med vojno sedanjega urednika 'Klica Triglava' Dušana Pleničarja), ki so se dr. Kocipru zdeli revolver ska pravljica (KT novembra), je prišlo na dan nekaj povezanih vprašanj, za katera bi mislil, da so dovolj odmaknjena v zgodovino, da bi bilo o njih mogoče trezno in stvarno razpravljati. Osnovno vprašanje, ali je gen. Rupnik verjel v nemško zmago, se mi zdi le akademskega pomena. Če mu že kdo posveti dolg članek, bi bilo zaželeno, da bi pomagal pri iskanju točnega odgovora. Temu iskanju prevleka sarkazma prav nič ne pomaga. Niti ne pomaga golo zatrjevanje, da je bilo tako in ne drugače. Tudi ni važno, kaj si danes mislijo Rupnikovi zagovorniki ali nasprotniki, ampak so važna le pričevanja iz tistih časov, ko je bila nemška zmaga še verjetna. Če je cilj Rupnikovih zagovornikov pranje gen. Rupnika, ne pa zgodovinska resnica, seveda ni mogoče pričakovati, da bodo toliko let po nemškem porazu pripisovali generalu vero v nemško zmago, ker bi tako priznali, da je hudo šepala njegova vojaška in politična presoja. Vera v nemško zmago v tistih časih sicer ne pomeni nujno tudi vdanosti hitlerjevskemu režimu, vendar je bil ta režim tako ogaben, da se zdaj malokdo rad ponaša z vero vanj.

Kar je verjel general Rupnik in ljudje okrog njega, je sicer zanimivo, a ne bi bilo niti najmanj važno, če ne bi bilo povezano s celotno usodo Slovenije in Jugoslavije med vojno. Veliko vprašanje, ki nas vse še zelo boli, je to, zakaj in kako so komunisti prišli na oblast v Jugoslaviji. Nanj zlepa ne bo zadostnega odgovora, dokončnega pa najbrž ne bo nikoli in prav gotovo ne v obliki časopisnega članka. Na omejenem prostoru moremo razpravljati le o posameznih točkah. Pri tem se moramo zavedati, da vsi, ki smo bili kakorkoli udeleženi v dogajanjih, zelo težko pišemo trezno in z disciplino čustev, nepristransko pa prav gotovo ne. Zato si ne domišljam, da razodevam zgodovinske resnice, ki ne bi dopuščale ni kakega dvoma in nikakšne diskusije več, ampak izražam le svoja mnenja, pri čemer se skušam izogibati propagadnega sloga, kakršen je svoje dni pristojal tako 'Slovenskemu domu' kot 'Slovenskemu poročevalcu'.

Nekateri pripisujejo splošen poraz nekomunistov izdaji zaveznikov, drugi izdaji politikov in tretji izdaji vojske. Tudi komunisti trdijo, da so zapadni zavezniki z njimi izdajalsko postopali, a da so zmagali kljub temu. Vse take "izdaje" spadajo v poezijo, ne pa v resno razpravo. Razprava je najbolj resna in koristna tedaj kadar se posvetimo lastnim napakam ter se iz njih naučimo nekaj za bodoče. Če se lotim vprašanja s te strani, - poudarim, da sem enostranski, - opazim štiri velike polomije. Časovno prva je bila polomija naših predvojnih politikov ob okupaciji. Brez te polomije peščica komunistov ne bi mogla prevzeti

vodstva v osvobodilni borbi in tudi ne bi bilo polomije nekomunističnih odpor-
nih gibanj. Druga polomija je bila polomija naših begunskih vlad v izgnanstvu, ki
je pripomogla k priznanju AVNOJa in k Šubašičevi vladi. Tretja je bila polomija
Pavelića s svojo krvavo vlado, pa tudi Nedića in Rupnika, ki so se javno posta-
vili na nemško stran in tako pripomogli k zavezniški podpori Titu. Četrta je bi-
la polomija nekomunističnih odporiških gibanj, ki so delno sodelovala z okupa-
torjem, delno pa so bila prešibka, da bi kaj pomenila.

VKLJUČITEV V ZAVEZNIŠKI NAČRT

Nemogoče je katerokoli od teh polomij izločiti od ostalih in o njej razprav-
ljati, kot da drugih ne bi bilo, kajti vse štiri so tesno povezane med seboj. Tako
drži dejstvo, da so komunisti izrabili osvobodilni boj za svojo revolucijo, toda
to so jim omogočile predvojne politične razmere, odpor do kolaborantov in ne-
sposobnost nekomunističnega odporiškega gibanja. Če sta Bela garda in domo-
branstvo nastala kot opravičljiva posledica partizanskih akcij, še ni rečeno, da
je do partizanskih akcij pod komunističnim vodstvom nujno moralo priti. Tudi
ni bilo nujno, da so si nekomunisti pustili iztrgati iniciativo iz rok in da so ves
čas le zasilno odgovarjali na komunistične pobude. Seveda je res, da do osvo-
boditve Jugoslavije ne bi prišlo pred zlomom na svetovnem bojišču, je pa tudi
res, da zmaga komunistov v Jugoslaviji ni bila odločena spomladi 1945. Komuni-
sti so zmagali zato, ker so se znali povezati z zmagujočimi silami v vojni.

Uspeli so revolucijo prikriti z osvobodilnim bojem; uspeli so si pred zavez-
niki pridobiti monopol na odporiško gibanje; uspeli so svoje nasprotnike potisni
tiv službo okupatorja; uspeli so svojo borbo (in revolucijo) izenačiti z borbo
protihitlerjevskih zaveznikov. Čim jim je uspelo, da so sebe postavili na zavez-
niško stran, protikomuniste pa na nemško, je bilo jasno, da bo tudi izid revolu-
cije v Jugoslaviji odločila svetovna zmaga: če bodo zmagali zavezniki, bo osvo-
bodilna borba uspela in pod njeno krinko bo uspela komunistična revolucija; če
bodo zmagali Nemci, bo osvobodilna borba propadla in propadla bo tudi revolu-
cija. Propadlo bo tudi marsikaj drugega, recimo demokracija in svoboda na Za-
padu, morda celo slovenski narod - čeprav se dr. Kociper s tem mnenjem mor-
da ne bo strinjal.

V tem grmu torej tiči zajec in v tem je bila po mojem mnenju glavna polo-
mija protikomunistov: da so se znašli na nemški strani in da so bili z Nemci
vred tudi poraženi. V tem je tudi edina dobra stran nekomunističnih odporiš-
kih gibanj. Naj so bila še tako otročja ali za nekatere zločinska, sprevidela so,
da je treba svojo zmago navezati na zmago zaveznikov in vsaj v tem bistvenem
vprašanju so imela prav. Uspela seveda niso, a zakaj niso uspela, je dolga zgod-
ba, kateri še zlepa ne bomo slišali konca. Politiki, kvizlingi, kolaboranti in ne-
sposobno vodstvo so vsak po svoje prispevali svoj delež in medsebojno obmeta-
vanje z blatom krivde ne bo nikogar opralo.

Od dr. Kocipra, ki je bil med vojno v ožjem Rupnikovem krogu, bi bilo do-
bro zvedeti, kakšni so bili načrti gen. Rupnika in domobranske komande na dol-
go dobo, če niso računali na nemško zmago. Dokler je trajala nemška oblast,
so bili načrti jasni in delovanje vidno in je oboje mogoče na kratko označiti z bo-
jem proti partizanom. Ali pa so videli, da je nemško poveljstvo zadrževalo ta
boj, ker tudi ni hotelo premočnih domobrancev? In kaj naj bi se zgodilo ob —

V vrtincu revščine

Iz domovine so zadnja leta prihajala poročila, da se bližajo gospodarskemu zadovoljstvu, če že ne izobilju. Zdelo se je, da so zadnji politični eksperimenti faliranih študentov približali Marx-Leninov socialistični raj. Vsega se lahko dobi. Za 900 dolarjev dobavi državno podjetje celo fič; to bi bilo vsaj za 24 povprečnih mesečnih plač. Če vzame gospodinja na trg tisočak, pa ne prinese kaj prida domov. Pri povprečnem mesečnem zaslužku 35.000 do 40.000 dinarjev postane zadrega gospodinja kar očitna, kajti tega denarja ne dobi vsega za gospodinjstvo, ko je pa toliko drugih potreb. Lani je dobila kilogram teletine po 700-900 din, zdaj so pa zvišali cene kilogramu na 1400 do 1700 dinarjev, pa je še dvomljivo, če jo bo dobila po tej ceni. Osrednja gospodinja - država si pomaga iz zadrege s tiskanjem denarja, kar je poglavitna modrost, s katero falirani študentje rešujejo državne finance. Ljudje prihajajo do spoznanja, da jim navidezno izobilje "vsega" ne pomaga, če so omejeni na nizek dohodek, katerega vrednost v denarju stalno pada, odnosno draginja stalno narašča in jim iz "obilice" ni mogoče nakupiti dovolj za redno preživljanje. Nameščenci dobivajo sicer zvišanje plač, navadno prepozno, tako da ne morejo dohiteti ravni "izobilja". Če bo šlo po tem strmcu navzdol, bodo prišli do stanja, kakršno je bilo po prvi svetovni vojni v Nemčiji, ko se za en milijon mark ni dobilo porcije golaža. Aktivni nameščenci in delavci imajo pa vsaj to tolažbo, da se od časa do časa zavrti denar ni tiskarski stroj v prid zakasnelega in nezadostnega povišanja plač.

Pri vsem tem pa so pozabljeni upokojenci. Čim je upokojen, zamrzne zadnja odmera pokojnine, le redko jih doleti milostni dodatek. Tako imam toliko kategorij upokojencev, kolikor je bilo v teku let plačilnih lestvic. Iskal sem po

---

⊖ koncu vojne, ob zavezniški zmagi? Ali so pričakovali, da bodo bili odločilno bitko na srednjeveški način in da se bosta spoprijela Tito in Rupnik na šarcih z buzdovani in komur bo mila sreča junaška, ta vladal nad deželjo? Kako si sicer dr. Kociper predstavlja "končni, odločilni spopad ob koncu vojne", potem ko so se nekomunisti povezali s poraženo silo? Ali je gen. Rupnik pričakoval, da bodo zavezniki stali ob strani, medtem ko se bodo njegove sile po nemškem porazu bojevale s partizani? In kako je cenil vojaško moč partizanov, ki so ob koncu vojne imeli nekaj dobro opremljenih divizij z oklopnimi enotami in letalstvom? Ali ne bi bila vsakršna "odločilna" bitka le pokolj domobrancev in vseh drugih protikomunističnih čet? Dejstvo, da je do pokolja prišlo tudi brez bitke, še ne o pravičuje vojaške blaznosti bitke same.

Znano je sicer, da je Hitler do zadnjega upal, da se bodo zapadni zavezniki obrnili proti boljševizmu in je pričakoval, da se bodo Amerikanci in Angleži udarili z Rusi, čim pridejo njihove armade v stik. Danes se to sicer smešno sliši, takrat pa je neobveščeni, obupan, poražen in zmeden protikomunističnim ljudem zvenelo kot edina nada, (če so verjeli dr. Goebbelsu.) Prav lahko je mogoče, da se je take slamec oklepali tudi gen. Rupnik. Potem bi njegova "odločilna bitka" imela smisel, saj bi se skupaj z zapadnimi zavezniki obrnili proti partizanom in Rdeči armadi in vsem komunistom sploh. Zanimivo bi bilo vedeti, kaj si je pred 19 ali 20 leti predstavljal gen. Rupnik in kaj je mislila njegova okolica.

Š. TOMAŽIČ

Marx-Leninovih spisih, pa še nisem našel dogme, ki bi potrjevala sledečo "ena kost": na deželi nekje je bivši župan, po poklicu tesar, ki prejema 88.000 din pokojnine, njegov kolega, po poklicu čevljar, pa dobiva 92.000 dinarjev pokojnine. Ravno tam pa prejema učitelj z nad 35 leti službe 38.000 din pokojnine. V istem okrožju bodo zvišali kmetom, ki so kaj pomagali partizanom, pokojnino od 24.000 na 33.000 din, samo za 5.000 dinarjev manj, kot učitelju z nad 35 leti službe.

Vzemimo tri primere upokojencev - vseučiliščnih profesorjev:

Prvi je bil upokojen pred 19 leti. Ob upokojitvi so ga preselili v predmestno sobo, kjer vegetira z ženo in enim rodbinskim članom. Ima 25.000 din pokojnine. Na obed hodijo v menzo, zvečer si skuhajo na železni pečici. Obleka je zakrpana, reveža je kost in koža.

Drugi je bil upokojen pred desetimi leti. Ima 30.000 din pokojnine zase in za ženo. Žena je imela milijonsko premoženje, ki ga je prevzelo "ljudstvo". Ob takšni pokojnini si oba pritrugujeta na hrani in obleki.

Tretji je bil upokojen pred osmimi leti z 32.000 dinarji pokojnine. Shujšan je, slabo oblečen. Pravi, da z ženo ne moreta izhajati ob tej pokojnini. Dasi je ta bil celo njihov poslanec, ga je pa tisti župan z dežele močno prekosil, ko si je za par let županovanja preskrbel 88.000 din pokojnine.

Kdor bo upokojen danes, mu utegnejo dodeliti 75.000 din pokojnine. Pa kaj mu bo pomagalo, ker ga bo tiskarna državnega denarja čez nekaj let spravila v isti položaj, v katerem so imenovani trije upokojeni vseučiliščni profesorji.

Ti trije primeri pa niti niso povprečni. Po statistiki, ki jo je 1. 1963 priobčil komunistični časopis, ima 60% vseh upokojencev v državi dohodke samo med 10.000 in 20.000 dinarji.

Vse kaže, da bo morala vladajoča kasta nekaj učinkovitega ukreniti, da zaustavi diletantsko eksperimentiranje z usodo vedno širšega novodobnega proletariata, ki ga je sama ustvarila. Če bo pa ostalo pri sedanjem delovanju - večne proslave, mednarodni obiski, sprejemi milih gostov na eni strani, na drugi strani pa tiskanje denarja, potem bo pač vse to drvelo po strmini navzdol do zelo bridkega konca, za ubogo rajo seveda, ne pa za samopašne "učitelje" naroda, za katere bo vedno dovolj golaža.

BORUT GORENC

Žebelj na glavo!

Kaj je napotilo urednika 'Klica Triglava', da je novembra objavil dolg članek g. dr. Stanka Kocipra? To vprašanje je vsebovala vrsta pisem, ki sem jih do bil zadnje mesece. Mnogi pisci so se čudili toliki demokratičnosti, a nekateri so jo obsojali. Tretji so odklanjali ton dr. Kociprovega članka in četrti so zamerili uredniku, da daje prostor "izjavljenim kolaboracionistom".

KLIC TRIGLAVA je bil in ostaja edina slovenska javna tribuna, kjer je o istem vprašanju mogoče slišati glas več plati, pa če si še tako nasprotujejo in ne skladajo z mnenjem uredništva, v uvodnikih na prvih straneh. Ali kot je postavila stvari na svoje mesto resolucija V. občnega zbora 'Slovenske Pravde' jeseni 1961: "Predvsem je treba znova poudariti, da niso za prospeh in uspeh politične demokracije neobhodni le različni programi, ampak da mora biti državljanom dana v enaki meri možnost, da mimo programov prodro do dna vprašanjem, ki se postavljajo pred nje."

Urednik

MNENJE 'VESTNIKOVEGA' UREDNIKA

"IZ TRTE IZVITO POROČILO POSEBNEGA DOPISNIKA"

V decemberski številki smo objavili poročilo posebnega dopisnika o poslednjih dogodkih v organizaciji bivših protikomunističnih borcev. Svoje mnenje smo tedaj povedali v uvodniku. V februarju in marcu je prejel urednik dve daljši pismi g. Pavla Ranta, ki osvetlita dogodke z druge strani. Iz pisem smo izpustili tisto, kar nima direktne ali sploh nobene zveze z decemberskim poročilom, odn. je tako osebne narave, da tistega brez pristanka avtorja ne gre objavljati (privatno pismo). Pazili smo, da zaradi tega bistvo obeh pisem ni spremenjeno.

G. P. Rant je še obvestil, da je svoje drugo pismo že razmnožil in razdelil v javnost, očitvidno preden ga je prejel urednik, a gotovo, preden ga objavljamo. Uredništvo.

VESTNIK je izhajal že lepo vrsto let prej, preden sta ga obe organizaciji prevzeli, se pravi "Društvo slovenskih protikomunističnih borcev" (DSPB) - USA in Kanada ter DSPB Argentina. Zato je nemogoče trditi, da je organizacija napravila svoje glasilo.

Zelo lepo se zahvalim za besede, da "sem storil zelo prav, ko sem objavil dr. Bajlečevo razpravo". Poudarjam pa, da je v sejinjih zapisnikih konzorcija razvidno, da je bilo predvideno objavljenje teh zapiskov skozi vse leto 1962, kakor je tudi razvidno, da bodo od januarja 1963 dalje objavljeni vsi prispevki v zvezi z dr. Bajlečevim popisom. Da se je torej vsa stvar "vlekla predolgo", je iz trte izvito, ker so bili vsi odbori o tem obveščeni. Všeč pa to pisanje ni bilo niti Francetu Grumu niti Stanetu Plešku, ki sta fabricirala nerazpeloženje v obrambo svoje lastne knjige o Ve trinju. Sicer pa naj enkrat oba ta dva gospoda povesta, kdo jima je pisal uvodnik v omenjeno knjigo.

Da konzorcij ni dovolil "objave zadnjega strupenega napada dr. Bajleca", je popolnoma netočno, ker se o tem zadnjem delu - doslej še neobjavljenem - sploh na seji konzorcija ni govorilo. Dr. Bajlec mi je tekst oddajal sproti. Če je mogel, mi ga je prinesel osebno v pisarno, če ni mogel, ga je oddal v tiskarno (kakor je mnogo sotrudnikov prakticiralo zaradi ugodne lege tiskarne v velikem Buenos Airesu, kjer je vsaka vožnja odveč), potem pa obvestil telefonično, naj ga dvignem. On je dobro vedel, da bo popis končan v decembru 1962 in mi je zato tudi izročil ves tekst zelo zgodaj - koncem oktobra 1962. Ko je bila številka že v tisku, me je prosil, ako bi mogel dostaviti še zaključek, potem pa tudi dopolnjen tekst. Dejal sem mu, naj mi pošlje ali dostavi v tiskarno in da bomo že o tem razpravljali. Tiskar je tekst dobil, računal, da bo nadaljevanje in je zato v decembrskem sestavku pripis "Bo še", dasi nadaljevanja ni bilo več. Ko sem ob izidu številke bil v tiskarni, sem dvignil original in krtačni odtis, jasno pa je, da je stavek - ki ga je tiskar postavil, računajoč na nadaljevanje - ostal v tiskarni. Januarja in februarja so tukaj običajno počitniške razmere in se je zato razpravljanje o nadaljevanju zategnilo. V tem so prišle vmes druge homatije (zadeva s kraljem Petrom, pa Žitnik itd.), ki so končno privedle do tega, da so menda ing. Matičič in še nekateri, ki so bili tedaj v konzorciju, šli v tiskarno, zahtevali odtise vsega postavljenega materiala in tega takoj poslali v "cenzuro" Francetu Grumu, češ tole je mislil urednik tiskati. Niso pa niti mene vprašali, kaj sem mislil s tistim tekstom narediti, in tudi niso pomislili, da bi lahko v januarski številki vse objavil, ako bi le hotel. - Zato: konzorcij ni tedaj ničesar prepovedal, konzorcij sploh ni hotel poslušati nikogar razen navodil dvojice Grum-Pleško, konzorcij je enostavno moral izsiliti situacijo, v kateri bi lahko "mene postavili na hladno". V tej situaciji se pa nisem znašel zaradi Bajlečevih člankov, ampak zaradi stvari, o katerih bo govora pozneje.

Ko sem 1960 postal urednik VESTNIKA, sem hotel iz solzavega glasila priložnostnih člankarjev napraviti reden glasnik zapiskov o naši preteklosti. Vse v najboljši veri, da smo zreli za izmenjavo misli. Še danes sem mnenja, da se v tej sodbi naših ljudi nisem zmotil, nisem pa računal na moč nekaterih prenapetežev. Torej - iskal sem material. Ker sem, kakor mi očitajo, preprečil izid dr. Kociprovih spominov - kar si sedaj po tekstih v TABORU lahko čestitam -, sem moral najti druge tekste. Obrnil sem se najprej na g. Rudolfa Žitnika, ki mi je res dostavil sila veliko materiala o delu Narodnega Odbora. Ko sem material še izbiral in pripravljaj, ga je g. Žitnik iz meni neznanih razlogov potegnil nazaj. Potem sem se obrnil na dr. Bajleca, ki je že prej enkrat pisal v VESTNIK. Zato je trditev posebnega dopisnika, češ da je NO "za to nalogo določil ali pooblastil dr. Bajleca", popolnoma izmišljena. Kakor mi je znano, dr. Bajlec za svoje zapiske ni potreboval nikakega določila ali pooblastila, ker se je sam osebno odločil pisati pod svojim imenom. S svojimi zapiski je samo opravil svojo dolžnost. (Jasno je, da bi bilo sila prav, ako

bi še ostali živeči člani NO iz Vetrinja napisali svoje tekste.

Sicer sem pa mnenja, da vsa miselnost "posebnega dopisnika" preveva samo sovraštvo napram NO, SLS in nekaterim posameznikom v našem javnem življenju. Prav gotovo ni dopisnikova zasluga, če je večina emigracije iz leta 1945 v miselnem krogu SLS, in tudi ni moja krivda, če se k tej miselnosti prištevam. Nasprotno - ponosen sem nanjo, ker mi ni samo tradicija, ampak trdno in zavestno prepričanje. To pa smem imeti, da si sem član ne vem kakšne organizacije. In če si je "stranka lastila gotove pravice" in da so mnogi njeni člani "prišli na nekaka vodilna mesta" v emigraciji, kakor pravi dopisnik, je to samo potrdilo o njenem večinskem mestu znotraj zdornske skupnosti. To mesto, ta povezanost, miselna pripadnost pa res ne morejo biti tako grozen borbav, če se isti dopisnik lahko pohvali, da je bral pismo predsednika SLS dr. Kreka svojim "najzvestejšim". To je najboljši dokaz, da v strankinem duhu ni nikake konspiracije, tajinstvenosti, tajnih navodil, slepe pokorščine in podobno. Bojim se, zelo bojim, da se "posebni dopisnik" še doslej ni osvobodil vtisa o političnih strankah, ki jih je spoznal med vojno. SLS ni nikaka fašistična stranka ali NSDAP in tudi ne partija: je združenje svobodnih ljudi, s svobodno voljo in s svojo glavo mislečih. Zato je tudi možno toliko frakcij, toliko odtenkov, toliko pestrosti. A v nevarnosti bodo vse frakcije stale kot eden. Za to imajo pa zasluge ljudje, ki so stranko naredili, držali in drže, zasluge pa tudi narod, ki zna ceniti pravilnost gledanja in zadržanja.

Buenos Aires, 21. februarja 1965.

PAVLE RANT

V NAVZKRIŽJU Z VEČINSKIM DELOM

Na občnem zboru ZDSPB (Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev) jeseni 1963 sem bil odstavljen od uredništva VESTNIKA na predlog zastopnika DSPB Buenos Aires Milana Zajca, ki za to ni imel nikakega pooblastila, vsaj uradnega ne, kakor je razvidno iz arhiva DSPB Buenos Aires. Če je imel zasebna navodila, mi ni znano. Vsekakor je skupina, ki je že 4. avgusta 1963 ustanovila v Buenos Airesu novo glasilo - VESTNIK BORCEV, pri čemer se je odpovedala pravicam DSPB Buenos Aires v konzorciju VESTNIKA BORCEV in samovoljno ukinila VESTNIK kot glasilo borcev, hotela na ta način dobiti potrdilo za svoje ravnanje.

Na izrednem občnem zboru - taboru DSPB januarja 1964 sva sedela z Ivanom Korošcem skorajda skupaj. Predlagal sem mu, naj mi pomaga ohraniti skupnost ter naj zato takoj za menoj povzame besedo in svetuje odstop vseh, ki so na obeh straneh bili najbolj izpostavljeni. Zato sem vpričo vseh navzočih poudaril, da sem pripravljen takoj se umakniti, če je to v korist skupnosti borcev (zato sem tudi pustil uredništvo VESTNIKA). Prosil sem le, naj bi tudi na drugi strani - pri VESTNIKU BORCEV odstopili tisti, ki so bili v času navzkrižij preveč angažirani. Do tega pa ni prišlo, predvsem ne, ker Ivan Korošec ni javno iznesel svojega soglasja z mojim predlogom.

Občni zbori v Clevelandu in Torontu so potem jasno pokazali, da nekaterim ni do skupnega nastopa. Zakaj, ne vem. Omejim naj se le na bolj osebno stališče.

Mislím, da je bilo maja ali junija 1964, ko sem spoznal Borisa Kresnika, ki mi je povedal, da bi urednik KLICA TRIGLAVA rad slišal moje mnenje o sporu v borčevski organizaciji.

Skleпам, da je Boris Kresnik natančno obvestil urednika KLICA TRIGLAVA o najinem razgovoru, kajti koncem julija sem dobil iz uredništva naslednje pismo:

"Iz vesti, ki jih dobivam od dopisnikov in bralcev, vidim, da si eni kot drugi niso na jasnem, zakaj je prišlo do spora v organizaciji bivših borcev in do dveh ločenih časopisov. Popolnoma jasno pa to ni niti onim, ki so v danih možnostih spor spremljali od blizu. Iz drugih virov celo vidim, da vse to ni jasno niti političnim vodnikom. Zato Te vabim, da obrazložiš svojo verzijo spora in razvoja dogodkov pred sporom, v KLICU TRIGLAVA, kar bi potem objavil v septembrski številki. Enako pismo pošiljam tudi g. Ivanu Korošču. Razume se, da bi prispevek moral biti podpisan in da ga bom objavil neizpremenjenega. Vendar pa ne bi smel biti daljši od največ 1500 besed. Oba prispevka, od Tebe in g. Korošca, v kolikor ju dobim do 1. septembra t. l., bi objavil hkrati. A v novembru Vama bi dal možnost, da drug drugemu odgovorita.

Sodim, da je to edini način, da bo javnost z obeh strani skrbno in stvarno obveščena o sporu, in da bo potem lahko sodila.

Če misliš, da bi bil kdo drugi na Tvoji strani bolj kompetenten pisati o tem, prosim, izroči mu to pismo."

Ko je to pismo prišlo, sem ga dal prebrati nekaterim članom odbora DSPB v Buenos Airesu, proseč jih, naj mi povedo svoje mnenje. Odločili so, naj kar sam odpišem.

Skoraj mesec dni sem premišljal, kaj narediti. Potem sem klical I. Korošca telefonično in ga vprašal, ali bo on odgovoril ali ne. Predlagal sem mu, naj bi skupaj odgovorila, češ da spora, o katerem govori g. Pleničar, sploh ni, ampak samo različnost gledanj, ki jih gotovo ne kaže objavljati v glasilu (KT), ki nima nobene zveze z večinskim

delom naroda in je sploh malo razširjeno. Različnost gledanj pa ni tako pomembna, da bi morali zaradi nje voditi odprto debato, najmanj pa v glasilu (KT), ki mu verjetno manjka snovi in bi se rad vtaknil v nekaj, kar ne spada v njegovo področje. Ivan Korošec je bil istega mnenja, s pripombo, da v KLICU TRIGLAVA, ki je že pred leti čudno pisal o domobrancih in je tudi sicer glasilo, ki ne spada v katoliški tabor, ne misli pisati ničesar. (Doslej je res na tem vztrajal, a je o najinem razgovoru nekoga informiral.) V tem sva si bila oba popolnoma edina, posebno še, ker je vse navzkrižje zgolj med osebami, nekdanjimi borci, ki so nekoč pripadali istemu miselnemu krogu. Drobneža števila članov drugih miselnih krogov v tistem razgovoru z I. Korošcem sploh nisva upoštevala.

Domenila sva se, da bo vsakdo od naju napisal osnutek odgovora uredniku Pleničarju. Potem bi se zedinila na skupen tekst. Res sem svoj osnutek pripravil. Glasi se:

"Buenos Aires - 22.8.1964. - Prejel sem Vaše pismo, ki se glasi: (objavite, prosiva, dobesečno Vaše pismo nama). Na gornje vrstice bi dejala samo tole:

1) spora v organizaciji borcev ni. So različna mnenja in gledanja na posamezne nebitvene točke tako delavnosti kakor načrtov za bodočnost, a nobena različnost ni tako močna, da ne bi bila premostljiva. Pustiti je treba le čas organizaciji in njenim merodajnim, da se vsi tekoči problemi uredi.

2) obstojata dve glasili nekdanjih borcev. Do kdaj, je zadeva ureditve odnosov bodisi med konzorciji bodisi med posameznimi sodelujočimi. Če je VESTNIK uradno ostal glasilo organizacije borcev, je pa TABOR glasilo nekda njih borcev, ki menijo, da nekateri članki v VESTNIKU niso bili v skladu z domobransko tradicijo. Pri tem ugotavljava, da včasih ni bilo dovolj materiala za eno revijo, zdaj pa lahko izhajata dve, kar je še vedno manj kakor v časih med vojno, ko je kar mrgolelo ilegalnih listov in lističev, ki so vsak imeli svoj program, pa več ali manj isti cilj. Poudarila bi rada tudi tole: objavljanje vseh podrobnosti v Vašem glasilu nima pomena zaradi preskromnega števila nekdanjih borcev, vključenih v organizacijo, in sedaj živečih v Evropi. Da različnosti niso znane tistim, ki so v "danih možnostih" spor spremljali od blizu, ne drži. Politični vodniki pa, če so res vodniki, se bodo znali sami informirati."

Potem sem zadnje dni avgusta dnevno klical v podjetje, kjer je I. Korošec nameščen, pa so mi odgovarjali, da je bolan. Končno sem ga 31. avgusta priklical in mu povedal, da imam pri sebi odgovor g. Pleničarju - ker je rok potekel - kajti njegovo odsotnost prejšnji teden od 24. do 29.8. - smatram za namerno. Vprašal sem ga, naj mi odkrito pove, ali je pisal ali ne. Dejal je, da ne, in obenem prosil, naj z mojim odgovorom počakam, dokler se ne konča občni zbor v USA odn. Kanadi 6. septembra. Opozoril sem ga, da izid občnega zbora na stvar ne more nič vplivati, kajti tega sklicujejo podpredsedniki društev in ni pričakovati kakšnih posebnih zaključkov. Pozval sem ga tudi, naj mi da častno besedo, da se za njegovo prošnjo o zadržanju mojega pisma ne skriva ničesar in da oni - Korošec, ing. Grum France, Stane Pleško, Milan Zajec ne mislijo storiti ničesar, kar bi organizacijo razbijalo. Dal mi je častno besedo, po telefonu sicer, a kot enemu najstarejših borcev sem mu verjel. Pismo g. Pleničarju sem zadržal in ga nisem odposlal, kljub temu da sem potem zvedel, kaj se je 5/6. septembra zgodilo na občnih zborih.

Ker pa je v pismu nekaj stvari pojasnenih, ga navajam v celoti:

"Buenos Aires, 30. avgusta 1964.

Dragi urednik!

Prejel sem Tvoje pismo, v katerem me prosiš, naj bi navedel "svojo verzijo spora in razvoja dogodkov pred sporom". Ker ne vem, ali bo g. Ivan Korošec odgovoril, bi Te prosil, da vsekakor v številki ponatisneš dopis obema, da bodo tako bralci vedeli, kaj uredništvo KLICA TRIGLAVA želi.

Da najprej odgovorim na pismo: spora v organizaciji ni. Pogosto se sprašujem, kdo je to besedo zanesel v Evropo. A ni važno, glavno je, da spora ni. Če so pa kaka navzkrižja glede organizacijskih pojmov, to še ne more biti spor. In morda ne bo napak, če greš spet brat uvodnik v KLICU TRIGLAVA 20. avgusta 1960 (mislim, da je številka 255), iz katerega boš lahko zaključil, da si k "sporu", če ga po Tvojem imenujem, mnogo doprinesel s tistim uvodnikom - ker je brez podpisa, sklepam, da je mnenje uredništva - ker si nehote ali pa slabo poučen od "dopisnikov in bralcev" zavzel stališče, ki je bilo v navzkrižju z večinskim delom slovenske emigracije.

Različnost v gledanjih ne more biti jasna "niti onim, ki so v danih možnostih spor spremljali od blizu." Razumljivo, ker so take drobnarije, da jih ni kazalo in jih ne kaže obešati na veliki zvon. Posebno ne, ker res ne bi rad videl, da bi si kateri koli zastopnik uradne Jugoslavije ali pa nje agenti med nami lastil kakršne koli zasluge za to, da so med borci "odkrili" dve skupini različnih gledanj. Če je do tega prišlo, prav gotovo partija in nje agenti pri tem nimajo nobene zasluge, kajti na nobeni strani - da ustrezem Tvojemu izrazu "spor" - ni nikake sledi o partizan ski delavnosti med nami. Ako jo bomo pa zasledili, potem bo prav gotovo treba govoriti o razdoru in ne o sporu. V pismu dalje omenjaš, da "vse to ni jasno niti političnim vodnikom". Res ne vem, koga si imel v mislih, kajti vodnik ne more biti, kdor ni na tekočem. In kolikor vodnikov poznam (in priznam), so sila na tekočem glede vseh problemov, ne samo med borčevsko organizacijo. Samozvanega vodništva pa ne priznam.

Ta čas boš verjetno bral, da je nadzorni odbor ZDSPB poslal krajevnim edinicam pismo. Najbrž že veš, da bo 6. septembra izredni občni zbor ZDSPB. Pustimo torej, da se stvari same uredijo, upajoč, da borčevska organizacija ne more biti monopol dveh, treh oseb ali najemniška vojska kakršne koli obveščevalne službe, ampak živ izraz narodovega hotenja in čutenja. Velja pa v vsakem primeru: demokratičnemu sklepu večine se je treba podvreči.

Sta pa dve glasili. VESTNIK in TABOR, nekoč VESTNIK BORCEV. Zakaj, lahko povem z nekaj besedami:

Leta 1960 sem postal urednik VESTNIKA. Prej je bil Ivan Korošec, ki pa je zaradi prezaposlenosti prosil za spremembo. Postavili so me pred dejstvo, da je konzorcij VESTNIKA sprejel tiskanje dr. Kociprovih spominov, pripomb odn. opazk ali dodatkov k naši zgodovini. Spričo dejstva, da pravzaprav še ničesar nismo imeli napisanega, se mi je zdelo zelo neumestno planiti na dan z dr. Kociprom. Da sem imel prav, dokazujejo dr. Kociprovi članki sedaj v TABORU. Tedaj se je namreč krog ljudi postavil na načelo, da je treba o generalu Rupniku samo lepo pisati, da je "bil general in je imel sivo brado kot kralj Matjaž", kakor je nekdo zapisal. Meni se je to gledanje zdelo napačno, kajti general Rupnik ne potrebuje nobene obrambe niti olepšavanja, ker je kot vojak in Slovenec izvršil svojo dolžnost. Če je torej kaj več pisanja v tej zvezi, gre za obrambo njegovega kroga, ki bi rad iz njegovega stava med vojno koval politični kapital, ko je pa moderno biti antikomunist... Tako so torej začeli izhajati članki vseh vrst in barv, proglasili so me za "strankinega (namreč SLS) predstavnika v organizaciji", ki ima nalog organizacijo razbiti in list speljati v linijo stranke. (Kakor da bi pod Koroščevim uredništvom ne bil zvesto na tej liniji!) Ta očitek je ostal in ga še danes ponavljajo. Izjavljam, da stranka z mojim urednikovanjem nima nobene zveze in je ni ime-la.

A članki, drugače pisani, kot bi nekateri želeli, razvoj lista, ki je bil drugim odveč, so ustvarili vzdušje, zrelo za iskreno izmenjavo misli, katere smo vsi tako potrebni, rodili pa tudi osebna nezadovoljstva. Ta so se povečala, ko je prišlo do objave obsodbe g. Rudolfa Žitnika, doslej člana NO, ki je šel obiskat partizanske ladje ob njih prihodu v Buenos Aires, in zahteve, da mora zaradi tega vrniti svoj mandat; prišlo do navzkrižij, ko sem črtal sestavke iz poročila, v katerem je nekdo poročal o obisku 100-letnice Sokola, kjer so pozdravljali nekdanjega kralja Petra II in peli Bože pravde; pozvračilo hudo kri, ko sem dosledno obsojal ravnanje slovenskih ljotičevcev in kritiziral gledanje ljudi, še danes zaverovanih v "uspeh" 27. marca in neko integralno jugoslovanstvo. Tako se je zbralo "omizje", da tako rečem, ki je s pridom uporabilo vse "kamne spotike" in ob zaslombi nekaterih, ki mislijo, da je organizacija njih oseben monopol, čutilo potrebo ustvaritve novega glasila. Tako se je rodil najprej VESTNIK BORCEV in zatem TABOR. Tedaj sem trdil, da VESTNIKA iz rok ne dam, dokler ne bom vedel, v kakšnih rokah bo obstal; ustanovil ga je namreč svetnik Škulj na slovenskih in katoliških načelih. Da ga nisem dal iz rok, so mi v potrdilo članki v TABORU. VESTNIK pa danes k sreči in hvala Bogu v trdnih rokah gre po poti slovenstva in katolištva.

Kljub vsemu dve glasili nista zlo. Vsako po svoje je potrebno. In če smo si med vojno lahko privoščili ne vem koliko listov in lističev, pa nas ni bilo zaradi njih konec, nas tudi sedaj ne bo, posebno še ne, ker je pri obeh glasilih cilj isti. In to je glavno.

Ne vem, če sem ustregel Tvoji želji, naj bi bila "Javnost" obveščena. - "Javnost?" - kje, katera? Na žalost je KLIC TRIGLAVA v Amerikah premalo razširjen, na žalost pa je tudi v Angliji premalo včlanjenih borcev v organizaciji. In ta je potrebna, je koristna in bo vsak dan bolj. Saj ne gre za običajno veteranstvo, tudi za tako bojevnisko organizacijo, kot smo jo med dvema vojnama doma poznali, ko je bila samo orodje osrednje beograjske vlade, ne gre. V organizaciji se morajo združiti vsi, ki so se za iste ideale med drugo vojno totkli proti komunistom, čeprav pod različno barvo ali geslom, a morajo biti samo Slovenci in nič drugega."

Z RESNICO V AREST

26. marca je okrožni javni tožilec v Zadru vložil obtožnico proti asistentu zadarske filozofske fakultete Mihajlu Mihajlovu zaradi članka "Moskovsko poletje 1964" ki ga je objavil v dveh nadaljevanjih v beograjski mesečni reviji "Delo" v številkah za januar in februar. Po isti obtožnici je obtožen tudi namestnik odgovornega urednika revije Milosav Mirković, ki je dopustil, da je bil ta članek objavljen. Mihajlov je obtožen tudi za to, da je poslal isti članek, razmnožen na pisalni stroj, založniku Giovanniju Volteju v Rim, čeprav je beograjsko sodišče prepovedalo njegovo širjenje.

Kaj je bilo zapisano v omenjenem članku? To, da so bili Sovjeti in ne Nemci prvi, ki so organizirali prva "taborišča smrti". Blizu Arhangelska je že l. 1921. delo

valo taborišče, v katerem so fizično uničevali dovčerajšnje zaveznike, pripadnike neboljševiških revolucionarnih strank kot menjševike in druge. Tudi v pogledu genocida ni imel Hitler primat. Mnogi narodi iz obmejnih področij ob Turčiji in Perziji so bili tik pred zadnjo svetovno vojno deportirani v Sibirijo, kjer so umirali kot muhe. To je bil tudi razlog za masovni prehod donskih Kozakov na nemško stran, a pojav ruske osvobodilne armade ROA pod generalom Vlasovim predstavlja edinstven primer v zgodovini ruskega naroda. - Odnosi med Rusi in črnci so napeti. Študenti odkrito kritizirajo razmere kljub grožnjam z "delovnimi kolonijami". -

Avstrijski pisatelji so se proti arestu Mihajlova pritožili na mednarodni sekretariat Pen Cluba v Londonu.

ZAČETEK IN KONEC

Brez dvoma je bila v času druge svetovne vojne tudi v naši domovini zvezna služba izrednega, često življenjskega pomena. Na nekomunistični strani je k nje ni organizaciji in funkciji malokdo toliko doprinesel, kot pok. kapetan Jože Kuhar - Slobodan. V posesti sem dveh zapiskov, ki se mi zdita vredna objave. Prvi je z ozirom na nekatere v domovini živeče osebe nekoliko prirejen, a original je bil pisan istega dne, kot mi je Slobodan pripovedoval zgodbo. Ne spomnim se, če je pokojnik pozneje pregledal poročilo, a sem gotov, da nisem ničesar dodal.

Drugi tekst je sestavil Slobodan sam dne 30. junija 1945 v Forliju in ga objavljam nespremenjenega. Naj bosta oba dokumenta kot majhen spominek možu-idealistu, ki smo mu mnogi dejansko toliko dolžni.

Bratko

I.

Aprila 1941 so se sestajali pri dr. Vekoslavu Bučarju kap. Kuhar, kap. Ilovar in kap. Koprivica v zadevi odpora proti okupatorju. To je bila mlajša grupa. V starejši grupi so bili ing. Serbec, dr. Marušič, polk. Avšič itd. Kap. Kuhar-Slobodan je nekega dne srečal na ljubljanski ulici kapetana Derocka, ki je ravno prihajal od Draže kot kurir za Slovenijo in iskal primernih ljudi za zvezo. Slobodan ga je spravil v zvezo z mlajšo grupo.

Novembra je pristopil k zadevi major Novak. On in Avšič sta odšla novembra k Mihailoviču. Že tja grede sta si bila v laseh. Prvi je drugemu očital sodelovanje s komunisti, Avšič pa je Novaka zmerjal z Gestapovcem. Major Novak se je namreč še v Jugoslaviji družil s Kosovincem, dočim je imel Avšič neke stike s Kidričem. Nazaj sta se vrnila 1. decembra 1941 in to Avšič kot Komandant Slovenije, ki lahko deluje tudi na političnem polju v zvezi s situacijo v Sloveniji in Novak kot njegov načelnik štaba. Slobodan je medtem dal v delo malo radio-oddajno postajo. Ko je Novak prišel z Avšičem nazaj, je Novak dal Slobodanu elemente in šifro in mu naročil, da bo prva zveza 7. decembra in da mora do tedaj biti aparat izgotovljen. Radiotehnik je dejal, da bo stal 2.000 lir in da bo pravočasno gotov. Slobodan je dal delati tudi posebno mizico, kjer bi imel montirano postajo. 5. decembra je bilo treba iti po aparat, ker pa Novak ni imel denarja, je poslal Slobodana k Avšiču. Ker tudi ta ni imel denarja, sta šla s Slobodanom k ing. Serbecu, ki jima je izročil 2.000 lir. Nato sta Slobodan in Avšič skupno šla po aparat, za katerega pa je radiotehnik Bizjak dejal, da ga je že nekdo malo pred tem pobral. Kasneje je bilo dognano, da so bili v zadevo že vmešani komunisti, ki so z vednostjo Bizjaka prevzeli aparat. Ni pa mogoče reči, če je za to krajo vedel tudi Avšič.

Ker se je Avšič nato hotel pogovoriti z Novakom, sta s Slobodanom šla k dr. Bučarju. Dr. Bučarja sicer ni bilo doma, toda našla sta Novaka in Ilovarja. Avšič in Novak sta si takoj skočila v lase in si očitala vse mogoče. Tako je Novak očital Avšiču, da je komunist, ker da se razgovarja s komunisti brez vednosti ostalih, to je Novaka in drugih, Avšič pa je očital Novaku gestapovstvo itd. Ločila sta se sprta in Slobodan je odšel domov ves iz sebe tako zaradi tega spora kot zaradi ukradenega aparata. Kasneje je prišel k njemu Avšič in ga nagovarjal, naj bi delal z njim. Slobodan je odvrnil, da bo premislil. Šel je k Novaku, kjer so se slednjič domenili, da bodo ostali zvesti kralju in Draži in delali dalje. Medtem je prispel tudi Slapšak iz Beograda in povedal, da je bil 7. decembra velik nemški na pad na Dražo in da tedaj prav gotovo ni mogel delati, a da bo prihodnja zveza lahko sredi februarja. Tako se je Slobodan znova začel zanimati za radiopostajo, toda do srede februarja mu je ni uspelo dobiti. Končno so le dobili nekaj denarja pri "Sokolu" s posredovanjem Vošnjarja. V Beograd so poslali Prekorška z naročilom, da pove, kdaj bo možna zveza. Radiopostajo je izdelal Hassl s posredovanjem Ilovarja, a Slobodan jo je odnesel takoj, čim je bila izgotovljena. Še preje pa je s pipcem izrezal vdolbino v polenu, kamor je vložil aparat. Poleno je nesel skupaj z drugimi drvini in brisačo v aktovki, da bi se lahko v primeru aretacije ali racije izgovoril, da se gre kopat in da rabi drva za ogenj. Toda doma je aparat videla njegova žena in se močno ustrašila. Slobodan je nato iztaknil mesto pri nekem patru, kjer je postajo namestil.

Prišel je 19. marec in aretacije oficirjev. Ker pa so bili oficirji še dva dni v Ljubljani, je Slobodan preko svoje žene, ki ga je prišla obiskat v zapore, naročil Hasslu, naj za božjo voljo dela dalje, da ne bo zveza prekinjena. Ta je res potem delal in slednjič vzpostavil zvezo. Ko se je Slobodan vrnil iz ujetništva, je videl, da ima pri radio postaji glavno besedo ga. Jovanka Krištofova in da mu je ne zaupajo. Naročili pa so mu, naj kot šef zvezne službe organizira zvezo z odredom na terenu, kar je tudi storil z Marijanovo pomočjo. Postajo je namestil v Ljubljani v

novozidajočem se Slovenskem domu in ko je bila zveza z odredom vzpostavljena, mu je Novak naročil, naj gre na teren. Tako je Slobodan prišel na Pesek, kjer je izdelal podroben načrt za zvezno službo na terenu. Predvidel je številne postaje, ki naj bi bile skrite pri vaških stražah itd. Ko pa je Novak prišel na teren, ga ta skoro teden dni ni hotel sprejeti na referat. Končno je le uspel, da mu je referiral, ko sta ležala na travi. Toda Novak ga ni skoro nič po slušal in je gladko odklonil njegov načrt. Novak tudi ni dajal navodil glede zvezne službe Slobodanu kot šefu, ampak njegovemu telegrafistu. Ko se je to zgodilo dvakrat, je šel s telegrafistom k Novaku in ga prosil, da dela le preko njega, ker je to pravi sistem organizacije in metod. Novak ga je nahlulil in poslal polniti neke akumulatorje, kar je bila povsem tehnična zadeva. Predno je odšel, je Slobodana poklicala ga. Krištofova, ki ga je namenoma srečala na poti izven taborišča in ga prosila, naj ji ponovi referat, ki ga je podal Novaku. Slobodanu se je vse skupaj že zdelo neumno in brez smisla. V skopih besedah ji je ponovil referat in se vrnil v taborišče.

Ko so potem blizu Zaplane polnili akumulatorje, čeprav je bil aparat pokvarjen, je Slobodan sklenil, da odide, ker ni več mogel zdržati v takem neredu. Fantom je dejal, da gre na Zaplano, da ne bi bili preveč razočarani. Od tam, kjer je bila vaška straža, je nato odšel v Ljubljano k polk. Prezlju, ki je bil član vojnega sveta (Prezelj-Peterlin-Klinar) in mu vse razložil. Prezelj mu je obljubil, da se bo za stvar pozanimal in oskrbel Slobodanu novo delo. To je bilo junija 1943. Večkrat za tem je Slobodan šel k Peterlinu in ga prosil za razpored. Enkrat mu je bilo rečeno, da bo prevzel komando bataljona vaških straž, na kar je tudi pristal. Zahteval je le, da naj ga pošljejo na teren, da spozna kraje, vojake in teren. Medtem pa je napočil usodni 8. september. Na Peterlinov poziv je prišel Slobodan v Rokodelski dom, kjer so bili Krener, Peterlin, Kregar in drugi. Peterlin mu je naročil, naj bo v eni uri pripravljen za odhod v Višnjo goro, kjer da bo prevzel komando nad posadko in nato združil ostale posadke. Slobodan je odvrnil, da gre rad na dolžnost, toda da je položaj sedaj tak, da mora o stvari malo razmisliti. Dali so mu dve do tri ure časa, a ko je korakal proti "Evropi", je srečal svoje kolege, ki so smatrali, da je vse skupaj prepozno. Ko pa se je vrnil v Rokodelski dom, da bi povedal, da ne more iti, ni bilo tam nikogar več. (Sledi.)

Pisma uredniku

'Zajednica liberalaca iz Hrvatske'

G.urednik! - Nihče pri zdravi pameti ne smatra vsakega Hrvata, ki je predvsem Hrvat in ki zagovarja načelo samoodločbe za hrvatski narod, za ustaša, kakor se pritožuje prof. Radica v pismu objavljenem v KT 309. Še manj kdo trdi, da so ustaši prof. Radica, dr. Smith-Pavelić in njegovi prijatelji. Za to sploh ne gre. Toda Zajednice liberalaca iz Hrvatske, kakor piše g. M. Vučetić v HRVATSKEM GLASU 30. sept. 1963, niso ustanovili ti gospodje, temveč gg. Baričević, Radnić, Šunjić, Obajdin, Vranyczani in Leppee. Zveza liberalnih beguncev iz Jugoslavije je sprva dobila informacije, da so nekateri od teh ustanoviteljev ustaši in je zaradi tega postala previdna.

Neliberalno bi bilo obtoževati vse Hrvate kot ustaše, toda prav tako neliberalno in nedemokratsko je zapirati oči pred dejstvom, da so nekateri Hrvatje bili ustaši in da v hrvatski emigraciji ustaši verjetno celo prevladujejo. Ker je žal tako, je pač treba preiskovati, kdo je ustaš in kdo ni, ne da bi bili pošteni Hrvatje užaljeni, enako kot niso užaljeni pošteni Avstrijci, ko Liberalna Internacionala preiskuje, ali so v avstrijskih skupinah, ki hočejo pristopiti, nacisti ali ne.

ZLBJ se je postavila na stališče, da bodo pač profesor Radica, dr. Smith-Pavelić in njegovi prijatelji, katerih obnašanje za časa vojne je iznad vsakega dvoma, morali prevzeti odgovornost za to, da v njihovi skupini ni nobenega nespreobrnjenega ustaša. Rečeno je bilo celo, da je pač treba omogočiti zapeljanim ustašem, ki niso naravnost sodelovali pri zločinih, da se spreobrnejo in spet vključijo v demokratsko skupnost.

Žal mnogi Hrvatje, namesto da bi se trudili ustaše spreobrniti in da bi trdovratneže izločili iz hrvatske skupnosti, sprejemajo ustaške parole kot n.pr. Hrvatsko do Drine, srbokomunizem, muslimani morajo biti Hrvati, in odklanjanje celo elementarnega sodelovanja z ostalimi Jugoslovani. To nima nobenega opravka s samoodločbo, temveč je ekstremni nacionalizem. Kljub svoji liberalni preteklosti, ki jo opisuje v KT 309, je tudi prof. Radica napisal v HRVATSKEM GLASU, da je med Srbi in Hrvati pomiritev nemogoča in je napadel z marksističnimi frazami Vaneta Ivanovića, ker si je dovolil organizirati sestanek v Stanstedu, medtem ko je dr. Smith-Pavelić izjavil, da se muslimani ne morejo imeti za posebno etnično skupino.

Da se ne bi prepirali pred tujci, je ZLBJ predložila, da se razpusti in naj se v LI včlanijo narodnostne skupine Srbov, Hrvatov, Slovencev in muslimanov. Taka ureditev se je izkazala za nemogočo, ker LI ne sprejema narodnostnih skupin ampak samo državne. Da bi se temu izognili, je častni predsednik LI Don Salvador de Madañaga predlagal, naj bi narodnostne skupine iz Jugoslavije imele "urad za zvezo", preko katerega bi se včlanile. Prof. Radica in prijatelji so najprej ta predlog sprejeli, nato pa z iz trte izvitim izgovorom sprejem preklicali. Mogoč je le sklep, da jim gre bolj za širjenje nacionalističnih gesel kot pa za liberalizem in zaščito hrvatskih interesov.

V HRVATSKEM GLASU je g. Vučetić jasno napisal, da se je ZLBJ obnašala nadvse korektno. Po nekem nesporazumu so prof. Radica in njegovi dobili vtis, da so bili

sprejeti v LI skozi zadnja vrata kot pridružen član, kakor pristopajo razne firme, banke, itd. Takoj so napadli ZLBJ in med drugim trdili, da Zveza ne priznava samoodločbe temveč zahteva od vsakogar priznanje jugoslovanske države. Ta očitek je prof. Radica ponovil v pismu LI z dne 24. nov. 1964. Kako more prof. Radica kaj takega trditi, ko so mu bila pravila, prvotna in predružačena, dostavljena že 1. 1958 in jih je takrat odobril v pismu meni iz Barcelone z dne 1. avgusta 1958. Vsekakor mora prof. Radica vedeti, da se čl. 3. pravil ZLBJ glasi: "Člani ZLBJ sprejemajo načela Liberalnega Manifesta iz 1. 1947 in so mnenja, da je vsak narod Jugoslavije suveren in ima pravico na samoodločbo in nacionalno državo."

Sedaj prof. Radica zahteva za svojo skupino "neomejeno neodvisnost". Kolikor je "neomejena neodvisnost" dandanes sploh mogoča, jo imajo lahko le države. Vsaka država mora imeti odrejeno ozemlje, ki ga bodo pa Hrvati lahko dobili samo v sporazumu s Srbi in muslimani o tem, kaj komu pripada in kako bodo zaščitene manjšine. Narodnostna skupina ne more biti "neomejeno neodvisna", če narod, ki ga predstavlja, živi pomešan z drugimi. Kakor torej človek obrača, je do razmejitve in izvedbe samoodločbe sodelovanje med člani raznih jugoslovanskih narodov neizogibno, še posebno, ker živijo pod istim režimom, so med seboj pomešani in govore isti ali podobne jezike. Vse drugo je nerealistično.

Nobeno evropejstvo ni, če se Srb ali Hrvat zavzema za prijateljstvo z Islandci, obenem pa se obnaša proti sosedom, kot da bi imeli kugo. Nihče nima nobene koristi od padanja iz skrajnosti v skrajnost. Če smo bili prej centralisti in integralci, še ni treba, da se sedaj izogibamo sploh vsakemu sodelovanju. Priznajmo drug drugemu pra-

vico do samoodločbe na ozemlju, na katerem ima večino, nato pa se skupno bojimo za uvedbo demokracije, ki samoodločbo sploh šele lahko omogoči. Predvsem pa se ne obnašajmo pred tujci tako, da pravijo: "Sreča, da imajo Tita..."

LJUBO SIRC

OD UPRAVNIKA 'VESTNIKA':
POSLEDNJA DOMOBRANSKA BITKA:
Upravi Klica Triglava.

Spoštovani! - Povod našega zanimanja za Vaš časopis sta vzbudila dva članka v "Klicu" št. 307-12. v katerem urednik(?) in posebni dopisnik obravnavata "spor" v naših vrstah. Sicer smo mnenja, da ste se popolnoma brez potrebe vtaknili v naš "spor", ker Vas za to ne smatramo poklicane, zlasti ne z ozirom na Vaše pisanje pred leti. (menda v 1. 1960). Zdi se nam, da je publiciranje tako imenovanega spora, ki ga mi ne smatramo za spor, le v zabavo komunistom doma in po svetu. Stvari sami pa gotovo ne koristi in ji je preje v škodo. To bi se morala za vedati "posebni dopisnik" zlasti pa urednik. Prepričani smo, da imate za Vaš list hvaležnejšega gradiva dovolj na razpolago.

K vsemu gornjemu naj Vam pripomnim, da imamo mi sami dovolj dokazilnega materiala pri rokah, da moremo "spor" in ljudi, ki so ga povzročili, osvetliti s povsem druge strani. Vsekakor pa VESTNIK preveč cenimo, da bi ga trpali s temi in podobnimi snovmi. Predvsem pa se zavedamo, da smo mi in oni pri "TABORU" nekoč stali v strnjenih vrstah v boju proti brezbožnemu komunizmu. To je obzir preko katerega po svoji vesti ne moremo ne glede na to, da ga ljudje kova Vašega "posebnega dopisnika" ne upoštevajo.

Janez Kralj, upravnik VESTNIKA

KRONIKA

Bojkot koroških levičarjev

- Na koroških deželnih volitvah 14. marca je lista demokratičnih Slovencev, kljub bojkotu slovenskih levičarjev, dobila 4272 glasov, kar pomeni prirastek nad 10% v primeri s podobno listo na deželnih volitvah 1953 leta, ko so Slovenci poslednjič nastopili samostojno.

- 11. marca je avstrijski zunanji minister dr. Kreisky ponovno sprejel predstavnika koroških Slovencev, dr. Valentin Inzka in dr. Franca Zwitterja, ki sta mu znova predložila zahteve in predloge v zvezi s čl. 7. državne pogodbe.

- V daljni Avstraliji je umrl znani ljubljanski tovarnar Milivoj Lajovic.

- "Slovenska hranilnica in posojilnica Janeza Ev. Kreka" v Torontu, Kanada, je obhajala desetletnico obstoja. Ob tej priliki so tudi proslavili stoletnico rojstva Evangelista.

- 7. marca je v Rimu umrl p. Anton Prešeren, jezuitski asistent za slovanske narode. Bil je v sorodstvu s pesnikom Prešernom, nadškofom Jegličem in nadškofom Vovkom ter dober znanec pokojnega papeža Janeza.

- Direktor slovenskega dušnega pastirstva v Argentini č. g. Anton Orehar je postal monsignor. Odlikovanje je predložil Sv. Stolicy buenosaireski kardinal.

- Sveti arhijerejski sinod Srbske pravoslavne cerkve je za vsakodnevne molitve vpeljal narodni jezik na mesto staroslovenščine. Istočasno je bilo predpisano besedilo Očenaša, Zdrave Marije in Vere. "Žepni koledar 1965", ki ga je izdal sv. sinod, pa poleg pravoslavnega koledarja vsebuje tudi katoliškega.

- K obisku ljubljanskega pravoslavnega paroha v kapucinski cerkvi (KT 309) dodajamo, da se je slovesne liturgije v pravoslavni cerkvi v Ljubljani in molitev za krščansko edinost istotam udeležilo mnogo katoliških bogoslovcev ter kanonik g. Čepon, medtem ko je paroh g. Simič pred tem večkrat predaval katoličanom o pravoslavni veri. Poročilo iz Niša pravi, da so odnosi med pravoslavnim vladiko g. Jovanom in katoliškim župnikom prisrčni in da so trije pravoslavni duhovniki prisostvovali grško-katoliški liturgiji sv. Janeza Zlatousta v katoliški cerkvi.

Od meseca do meseca:

5. kongres Zveze komunistov Slovenije se je vršil od 17. do 20. marca v Ljubljani. Podrobnejše poročilo bomo objavili v prihodnji številki.

OBISKI: Avstrijski kancler dr. Klaus je bil na uradnem obisku v Jugoslaviji od 23. do 26. marca. Z njim je bil avstrijski zunanji minister dr. Kreisky in deželna glavarja Štajerske in Koroške Krainer in Wedenig. Med obiskom je imel razgovore s Stambolićem in Titom. Govoril je tudi preko radia in televizije v srbohrvaščini. V svojih govorih je poudarjal, da sta obe sosednji in prijateljski deželi rešili vse probleme iz predvojnih in medvojnih časov, da med obema deželama obstajajo tradicionalne kulturne zveze, da bo Avstrija ugodila nekaterim jug. zahtevam za liberalizacijo trgovine med obema deželama, da bodo avstrijski strokovnjaki preučili jug. predloge o gradnji skupnih elektrarn na reki Muri in izgradnji plinovoda iz Kopra preko Ljubljane in Maribora na Dunaj in da bo Avstrija sodelovala pri gradnji hidroelektričnega in plovnega sistema v Djerdapu in elektrifikaciji jug. železnice.

Med razgovori so tudi razpravljali o ukinitvi viz med obema deželama. Avstrijci so za ukinitve, Jugoslavlani pa pravijo, da zaradi tehničnih ovir ne bo mogoča pred 1. 1966. Govore, da so razpravljali tudi o manjšinah, in da je Klaus obljubil, da bo na Koroškem upeljana slovenščina kot uraden jezik na področju, kjer žive Slovenci.

Na uradnem obisku v Jugoslaviji je bil tudi tunizijski predsednik Burgiba od 30. marca do 5. aprila.

11. aprila se je na pot v Alžirijo in ZAR napotil Tito z ženo Jovanko, Mihom Marinkom, in drugimi sodelavci.

ZVEZNA SKUPŠČINA: Boris Kraigher je 24. marca z zvezni skupščini razložil sklep zveznega izvršnega sveta, s katerim so začasno zamrznjene skoro vse cene v Jugoslaviji. Cene ne smejo biti višje, kot so bile 22. marca. Dober teden za tem sklepom je že začelo zmanjko-vati nekaterih proizvodov na tržišču, kar nedvomno predstavlja uvod k črni borzi. A namen sklepa je "stabilizirati" tržišče...

Na seji zveznega zbora so bili sprejeti tudi predlogi zakonov o gibanju in bivanju tujih državljanov v Jugoslaviji, o potnih listih za jugoslovanske državljane in o prehodu meje in gibanju v obmejnem pasu. Svetislav Stefanović, ki je razložil te zakone, je dejal, da obmejni pas ukinja, ker so se odnosi z vsemi sosedji Jugoslavije, razen Albanije, zelo izboljšali. Tuji državljani bodo uživali v Jugoslaviji vse osnovne človeške pravice in svobodo.

Novi potni list, ki bo veljaven za 10 let, bo služil jugoslovanskemu državljanu v tujini kot dokaz njegove identitete in jug. državljanstva. Potni list bo izdan vsakemu ne glede na to, če je bila izdana viza. Pravica organov notranjih zadev, da odbijejo vizo bo znatno zmanjšana. Ti zakoni naj bi bili "izraz naporov za demokratizacijo in liberalizacijo odnosov na tem področju".

Republika skupščina Slovenije pa je sprejela nov zakon o zasebnem gostinstvu, ki naj bi zavrl sedanje izumiranje zasebnih gostiln. DELO ob tej priliki poroča, da se je število zasebnih gostiln v Sloveniji lani ponovno znižalo za 34. "V vsej gornjesavski dolini domala ni več zasebnih gostiln, v turističnih centrih in ob glavnih cestah pa sploh ne." Občinske skupščine v bodoče ne bodo mogle več odreči dovoljenja za ustanovitev zasebnega obrata, če prosilec in poslovni prostori ustrezajo predpisanim pogojem. Toda zakon v ničemer ne preprečuje občinskim upravam, da ne bi spet onemogočile zasebno inicijativo s politično odmerjenimi davki.

UPANJE PA TAKO: V Angliji se nahaja delegacija jugoslovanskih sindikatov pod vodstvom Svetozarja Vukmanovića na povračilnem obisku britanskim trade unionom. Tempo upa, da bo gen. tajnik George Woodcock izpremenil svoje slabo mišljenje, ki ga ima o jug. sindikatih, katere smatra za režimski privesek. - IVAN STANIČ

KONGRES PEN KLUBOV

DELO je objavilo razgovor z Matejem Borom o julijem kongresu PEN klubov, ki se bo vršil na Bledu. Bor je izjavil, da bo to prvi tak kongres v "socialistični" deželi. Ob tej priliki bodo izdali v Ljubljani angleški prevod sodobne slovenske lirike, medtem ko je prevod izbo ra sodobne slovenske proze že šel v tisk. Zlasti mali narodi in male literature si ne morejo privoščiti izolacije ter se morajo poslužiti vsake možnosti dotika s svetom, je izjavil Bor. Dodal je, da odsotnost Jugoslavije iz PEN kluba nekaj let po vojni še sedaj hodi v napoto, saj so morali marsikatero stvar, ki je bila sicer normalno dosegljiva, dosegati po stranpoteh ali po intervencijah državnega aparata.

Na koncu je Bor tudi kritiziral članek nekega M. Mirkovića v BEOGRADSKI NEDELJI, ki je opisal PEN klube med drugim kot polutajne organizacije - "nešto od čvrstine masonske" - in je po Boru "odrekal posameznim nacionalnim literaturam v Jugoslaviji pravico, da v skladu z našo ustavo in penklubsko listino organizirajo svoje penklubske centre". Bor smatra to kot primer skrajne nespodobnosti in netaktnosti, ker je Mirković obrekoval to ugledno pisateljsko organizacijo pred njenim 33. mednarodnim kongresom, ki bo "pod najvišjim pokroviteljstvom predsednika republike". Organizacija kongresa je v rokah slovenskega PEN kluba. Glavna tema bo "Pisatelj v sodobni družbi".

PREŠERNOVE NAGRADE: Prešernove nagrade za leto 1965 so prejeli slikar France Mihelič, igralec Milan Skrbinšek in industrijski oblikovalec Marko Turk. Podelili so tudi več nagrad iz Prešernovega sklada.

UMRLI SO: Jože Tiran, prvi direktor Mestnega ljubljanskega gledališča.

Msgr. Stanko Premrl, nestor slovenskih skladateljev.

Zlatko Baloković, ameriški violinist hrvatskega porekla. Bil je na poti v Jugoslavijo. SPECTATOR

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENfield 5097

Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.1.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urednik: Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Anglija:	1.4.0	Finska:	10.-	Nemčija:	13.-
Argentina:	300.- (700.-)	Francija:	12.-	Švedska:	15.-
Avstralija:	1.10.0 (£A 3)	Italija:	2000.-	Urugvaj:	50.- (110.-)
Avstrija:	40.-	Kanada:	3.50 (\$ 7.00)	U.S.A.:	3.50 (\$ 7.00)

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

Južna Amerika: Boris Kresnik, 1346 Calle Mariano Acosta, Mar del Plata

Buenos Aires z okolico: Franc Oblak, Mendoza 5663, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Skandinavija: Jože Rozman, Ristolantie 3 A 8, Helsinki, Finska